

2018-04-11

KUVAILEVAN METATIEDON ASiantuntijaryhmän kokous

Aika: 11.4.2018 klo 10.00-15.30

Paikka: Kansalliskirjasto, Fabianian kokoushuone

Läsnä: Pia Backman (Åbo Akademis Bibliotek), Ville Huhtala (Helsingin yliopiston kirjasto), Katja Hyvärinen (Itä-Suomen yliopiston kirjasto), Ulla Ikäheimo (Kansalliskirjasto), Sirpa Janhonen (Varastokirjasto), Minna Kantanen (Kansalliskirjasto), Silja Saarikoski (Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjasto), Anne-Mari Salmela (Turun yliopiston kirjasto), Jaana Uurasjärvi (Eduskunnan kirjasto), Anna Viitanen (Turun kaupunginkirjasto) ja Kiti Vilkki-Eriksson (Kansalliskirjasto)

Kutsuttuna asiantuntijana: Anneli Renfors (BTJ)

Poissa: -

- 1. Edellisen kokouksen pöytäkirja
- 2. Ilmoitusasiat
- 3. MARC 21 RDA sovellusohje ja muut ohjeet
 - MARC 21 RDA sovellusohje
 - Osakenttä 3 ja kaksoispiste
 - 0-osakentät henkilön- ja yhteisönnimissä
 - 007:n mp 13 äänitteissä
 - Verkkoaineiston kuvailuohje
 - Sarjatiedon ISSN-tunnuksen merkintä
 - Kansallisbibliografian työohje sarja-aineistolle
- 4. Käyttöoikeuksien metatieto
- 5. Metatietosanasto
- 6. Melinda-päivän 22.5. työpaja
- 7. Kirjastojen kysymyksiä
 - 1) Kysymys: 753-kentän käyttö konsolipeleissä?
 - 2) Kysymys: Päävastuullinen tekijä luentomuistiinpanoissa
 - 3) Kysymys: RDA-sovellusohjeen 008/39 ja kenttä 040:a
 - 4) Kysymys: UHD 4K elokuvien merkitseminen tietueeseen
- 8. Seuraavat kokoukset

1. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Hyväksyttiin.

2. Ilmoitusasiat

Kansalliskirjaston seuraava [Missä mennään -webinaari](#) on 24.4.

Kansalliskirjasto järjestää koulutustilaisuuden "YSasta ja Allärsista YSOon - mikä kuvailussa muuttuu vai muuttuuko mikään?" maanantaina 21.5. klo 9.30-12.00 Helsingissä, Kansalliskirjaston auditoriossa. Tilaisuudessa on myös etäyhteys.

Melinda-päivä pidetään 22.5. Helsingissä ja etäyhteydellä. Ilmoittautuminen alkaa viikolla 17. Päivän aiheena on e-aineistojen kuvailu.

3. MARC 21 RDA sovellusohje ja muut ohjeet

MARC 21 RDA sovellusohje

Osakenttä 3 ja kaksoispiste

MARC 21 RDA-sovellusohjeessa ja elokuvien kuvailuohjeessa on erilaiset esimerkit 300-kentän 3-osakentän käytöstä. Kuuluisiko osakentän lopussa olla kaksoispiste vai ei?

Keskusteltiin laajemmin eri kenttien 3-osakentän välimerkistä. Käytössä on horjuntaa. Päätettiin johdonmukaisuuden vuoksi, että osakenttä 3:n loppuun ei laiteta kaksoispistettä minkään kentän kohdalla. MARC 21 RDA sovellusohjetta korjataan vastaamaan tehtyä päätöstä.

0-osakentät henkilön- ja yhteisönnimissä

Ulkomaisista tietokannoista poimittaessa tulee nykyisin tekijäkenttien mukana 0-osakenttiä, joissa on ISNI-tunnuksia. Näitä ei nyt kannata poistaa Melindan tietueista. Myös kotimaisten toimijoiden ISNI-tunnukset jätetään tietueisiin, ellei nimenmuoto ole vaarassa sotkeutua toiseen samanlaiseen.

0-osakentissä olevat Asteri-ID-numerot linkkaavat auktoriteetit ja bibliografiset tietueet yhteen ja mahdollistavat nimenmuotojen päivittämisen tietueisiin. Niitä ei pidä poistaa Melindan tietueista. 0-osakenttä on toistettava eli sekä Asteri-ID:t että ISNI-tunnukset voivat olla saman nimen perässä. Tässä vaiheessa tällainen kahden 0-osakentän tietue ei vielä yhdisty pelkän Asteri-ID:n sisältävän muodon kanssa. Tähän on kuitenkin tulossa korjausta. Sekä Asteri-ID että ISNI ovat tärkeitä: Asteri-ID tarvitaan Alephissa ja se on meidän kansallinen tunnuksemme. ISNI taas linkittää muuallekin.

MARC 21 -sovellusohjetta on päivitetty näiltä osin.

007:n mp 13 äänitteissä

MARC 21 -sovellusohjeen mukaan merkkipaikan 007/13 käyttäminen on CD-äänilevyissä vapaaehtoista: <https://www.kiwi.fi/pages/viewpage.action?pageId=51282132#id-007Kontrollikenttä-CD-äänilevy>

Kontrollikentässä 007 käytetään merkkipaikkoja 00 Aineistoluokka (s : äänite), 01 Erytymäärä (d : äänilevy), 03 Levyn soitt nopeus (f : 1,4 metriä sekunnissa), 06 Koko (g : 4 3/4 tuumaa tai 12 cm) ja 10 Valmistusmateriaali (m : muovi ja metalli). Lisäksi voidaan käyttää merkkipaikkoja 04 Äänikanavien määrä, 12 Äänentoiston erityispiirteet ja 13 Tallennus- ja säilytystekniikka.

Tästä seuraa Finnaa käyttäville organisaatioille ongelmia. Finnassa aineistolajiksi ei muodostu CD-levyä, ellei 007/13 ole 'd'. Onko joku syy, jonka vuoksi kaikissa CD-levyissä ei voisi olla tuota koodia? Musiikin lisäksi tämä koskee tietysti myös äänikirjoja.

Vastaus: Formaatin selitys merkkipaikalle 13 (tallennus- ja säilytystekniikka): Tapa jolla ääni alunperin tallennettiin ja varastoitiin. Uudelleenjulkaistu äänite koodataan sen mukaan, miten ääni alunperin tallennettiin ja varastoitiin.

Eli merkkipaikkaan voidaan merkitä tapa, jolla ääni on alunperin tallennettu. Vaikka ääni olisi myöhemmin muutettu digitaaliseen muotoon, niin merkkipaikkaan merkitään alkuperäinen tallennustapa. Tätä merkkipaikkaa ei voi käyttää Finnan fasetoinnissa.

Ongelma on saatettu Finna-ryhmän tiedoksi.

Verkkoaineiston kuvailuohje

Katso [Verkkoaineiston kuvailu](#)

040: Mikä on osakenttien \$a ja \$c ero? Liittyykö \$c-osakenttää jotenkin poimintaan? Voisiko tätä avata tässä tai Marc 21 -sovellusohjeessa laajemmin?

Vastaus: Käytetään esimerkiksi silloin kun julkaisuarkistoon Dublin Core -muotoisesta metadatatista käännetään MARC-muotoinen tietue. \$c-osakentässä on MARC-käännöksen tehneen organisaation ISIL-tunnus.

300: Ellibsin e-kirjojen laajuudesta on hyvin hankala saada käsitystä, koska sivunumerointia ei ole. Kelpaako Ellibsin itse ilmoittama sivumäärä (jonka perusteista ei ainakaan minulla ole käsitystä)?

Vastaus: Jos sivumäärän haluaa merkitä, se katsotaan itse aineistosta, ei aineiston toimittajan "sisäänheittosivulta". Sivumäärän voi myös arvota eli merkitä 1 verkkoaineisto (noin XX sivua).

856: Kannattaako Aurora-kirjastojen tallentaa Ellibsin-linkkejä Melindaan? Ne näkyvät Melinda-opacissa vain Marc 21 -näkyvässä, kun kenttään lisätään tietokantatunnus \$5-osakenttään. Aurorassahan ei ole sellaista käsitettä kuin varastotietue, joten Aurora-kirjastojen linkit ovat bibliografisella tietueella.

Vastaus: Lisensoitujen e-aineistojen linkkejä ei tallenneta Melindaan.

Sarjatiedon ISSN-tunnuksen merkintä

KUMEA on aikasemmin ohjeistanut sarjan ISSN-tunnuksen käsittelystä täällä (kohta 6, kysymys 1): <https://www.kiwi.fi/display/kumea/2016-05-10>. Ohjeessa todetaan mm. "Painetun sarjatietoja ei merkitä verkkoaineiston kuvailuun eikä verkkoaineiston sarjatietoja painetun aineiston kuvailuun". Ohje ei täysin noudata RDA-sääntöjä, sillä sarja-aineistojen ISSN-tunnus on kuvailuun jäljennettävää tietoa (RDA 2.12.18.3: Sarjan ISSN-tunnus jäljennetään tiedonlähteessä esiintyvässä muodossa). ISSN-tunnus kuuluu myös niihin elementteihin, jotka laitetaan hakasulkeisiin, jos tiedonlähteenä on käytetty aineiston ulkopuolista lähdettä (RDA 2.2.4).

500-kentässä käytettävät fraasit:

- 500 ## \$a Julkaisun oikea ISSN 2343-3213.
Aineistossa väärä ISSN-tunnus ilman sidosasua, mutta aineistolle on olemassa oikea ISSN-tunnus (merkitään 830-kenttään)
- 500 ## \$a Julkaisussa painetun version ISSN 1795-2158.
Aineistossa väärä ISSN-tunnus ja oikeaa ISSN-tunnusta ei ole olemassa TAI aineistossa väärän sidosasun ISSN-tunnus & oikea ISSN tunnus olemassa

Päivitetyt esimerkit:

Esimerkki 1. ISSN verkkoaineistossa, verkkoversion sarja-aineistolla on ISSN-tunnus

Fennican sarja-aineiston tietue:

022 0# \$a 2343-3213 \$2 a

222 #0 \$a Turun Yliopiston julkaisuja. Sarja D, Medica. Odontologica **\$b** (Verkkoaineisto)

245 00 \$a Turun yliopiston julkaisuja. **\$n** Sarja D, **\$p** Medica. Odontologica = **\$b** Annales Universitatis Turkuensis. **\$n** Ser. D.

338 ## \$a verkkoaineisto **\$b** cr **\$2** rdacarrier

362 0# \$a Osa 778-

Josta saadaan verkkoaineiston kuvailuun

- Päänimeke: Turun yliopiston julkaisuja. Sarja D, Medica. Odontologica
- ISSN: 2343-3213
- Numerointikaava: Osa 778-

Tapaus 1) Aineistossa on kerrottu sidosasu: XXXX-XXXX (verkko) & YYYY-YYYY (painettu) jäljennetään verkkoaineiston ISSN (XXXX-XXXX) kuvailuun

Aineistossa: ISSN 2343-3213 (verkko) & ISSN 0355-9483 (painettu)

490 1# \$a Turun yliopiston julkaisuja. Sarja D, Medica-Odontologica, \$x 2343-3213 ; \$v osa 1102

830 #0 \$a Turun yliopiston julkaisuja. \$n Sarja D, \$p Medica. Odontologica, \$x 2343-3213 ; \$v osa 1102.

490 ja 830 -kentissä verkkoaineiston ISSN

Tapaus 2) Aineistossa on ainoastaan sidosasu: YYYY-YYYY (painettu) selvitetään verkkoaineiston ISSN kuvailuun

Aineistossa: ISSN 0355-9483 (painettu)

Fennica: Sarja-aineistosta olemassa myös verkkoversio, jonka ISSN 2343-3213

490 1# \$a Turun yliopiston julkaisuja. Sarja D, Medica-Odontologica, \$x [2343-3213] ; \$v osa 1102

500 ## \$a Julkaisussa painetun version ISSN 0355-9483.

830 #0 \$a Turun yliopiston julkaisuja. \$n Sarja D, \$p Medica. Odontologica, \$x 2343-3213 ; \$v osa 1102.

490- ja 830-kentissä verkkoaineiston ISSN, 500-kentässä huomautus aineistossa olevasta ISSN-tunnuksesta

Tapaus 3) Aineistossa ISSN XXXX-XXXX ilman sidosasua jäljennetään ISSN kuvailuun

Aineistossa: ISSN 0355-9483, sidosasua ei ole kerrottu

Fennica: ISSN 0355-9483 kuuluu painetulle aineistolle. Sarja-aineistosta olemassa myös verkkoversio, jonka ISSN 2343-3213

490 1# \$a Turun yliopiston julkaisuja. Sarja D, Medica-Odontologica, \$x 0355-9483 ; \$v osa 1102

500 ## \$a Julkaisun oikea ISSN 2343-3213.

830 #0 \$a Turun yliopiston julkaisuja. \$n Sarja D, \$p Medica. Odontologica, \$x 2343-3213 ; \$v osa 1102.

490-kenttään jäljennetty aineistossa esiintyvä ISSN, 830-kentässä verkkoaineiston ISSN, 500-kentässä huomautus oikeasta ISSN-tunnuksesta

Esimerkki 2. ISSN verkkoaineistossa, sarja-aineiston verkkoversiolla ei ole ISSN-tunnusta

Aineistossa ISSN-tunnus 0355-9483 ilman sidosasua

Fennica: painettu sarja-aineisto & verkkoversiota ei ole olemassa

490 0# \$a Tutkimuksia / [Helsingin yliopiston soveltavan kasvatustieteen laitos], \$x 1795-2158 ; \$v 295

500 ## \$a Julkaisussa painetun version ISSN 1795-2158.

490-kenttään jäljennetty aineistossa esiintyvät sarjatiedot, 500-kentässä huomautus niiden virheellisyydestä

Kansallisbibliografian työohje sarja-aineistolle

Käytiin läpi Kansallisbibliografian työohje sarja-aineistolle. Ohje löytyy RDA Toolkitin kohdasta Työkalut -> Työohjeet -> Kaikille avoimet työohjeet -> FI Sarja-aineiston työohje (kansallisbibliografia).

4. Käyttöoikeuksien metatieto

Käyttöoikeuksiin liittyvät fraasit eivät ole yhdenmukaisia Metatietosanastossa, Käyttöoikeuksien metatieto-ohjeessa ja MARC-formaatin esimerkeissä. Työryhmä ottaa tehtäväkseen fraasien yhdenmukaistamisen.

5. Metatietosanasto

1) "Metatietosanastossa on hyväksyttyjä termejä sekä Kandidaatintutkielma että Kandidaattityö. Alephin valmiissa kentän 509 ja osakentän vaihtoehtoissa on vain Kandidaattityö. Eikö tässä olisi aiheellista luopua toisesta muodosta vai onko ollut hyvät perustelut pitää Metatietosanastossa sekä että?"

Melindassa on käytetty kandidaatintutkielma -termiä yli 5600 kertaa, kandidaattityötä alle 1300 kertaa. Hyväksytään käytetyksi termiksi Kandidaatintutkielma. Se on YSAN mukainen ja linjassa Pro gradu -tutkielma -termin kanssa. Muutetaan Melindassa 509-kentässä olevat Kandidaattityö-termit termiksi Kandidaatintutkielma.

2) "Huomasin, että erilaisista opinnäytetöistä käytettävien termien listalta puuttuu **Seminaarityö** tms. Jos saisi lisäyksi, niin kiitos. "

Metatietosanasto-työryhmä ottaa tämän käsittelyyn toukokuun kokouksessa.

6. Melinda-päivän 22.5. työpaja

Suunniteltiin työpajan sisältöä.

7. Kirjastojen kysymyksiä

1) Kysymys: 753-kentän käyttö konsolipeleissä?

Vastaus: Pelikonsolien nimet suositellaan merkittäväksi kenttään 753. Konsolien nimet poimitaan listalta: <https://gamemetadata.soe.ucsc.edu/> Sanastosta puuttuvia pelien nimiä voi ilmoittaa osoitteeseen nwardrip@ucsc.edu

Huom.! Kumean peliohjeen [Pelien RDA-ohje](#) esimerkeissä oli joitakin virheitä osakentissä ja konsolien nimissä, mutta ne on nyt korjattu.

Osakenttään 753 \$a merkitään se pelikonsoli, jolla kuvailtava aineisto (manifestaatio) on käytettävissä. Joskus yksittäiset konsolipelit ovat yhteensopivia myös saman valmistajan toiseen pelikonsoliin. Jos sama manifestaatio on käytettävissä useammalla eri konsolilla, silloin on tarpeen merkitä kaikki ne konsolit, joilla käsillä oleva aineisto toimii ja 753 toistetaan tietueessa.

Myös osakenttää \$0 on suositeltavaa käyttää.

753 ## #a Sony PlayStation 2 #0 <https://gamemetadata.soe.ucsc.edu/platform/1138> #2 gcipplatform

2) Kysymys: Päävastuullinen tekijä luentomuistiinpanoissa

Käsissäni on koneella kirjoitettu nide, jonka nimiösvulla lukee: Keltikangas: Metsäbilanssioppi. U. Inhan muistiinpanot luentosarjasta syyslukukaudelta 1945. Luennoitsijan tarkastamat ja täydentämät. Minusta tämä on enemmän Keltikankaan hengentuote kuin Inhan, mutta onko näin?

Vastaus: Teoksen tekijä on toimija, joka on vastuussa teoksen sisällön luomisesta. Tässä tapauksessa sisällöllinen vastuu on todennäköisimmin Keltikankaalla. Inha voisi olla teoksen tekijä, jos hän olisi esimerkiksi kommentoinut alkuperäisen puhujan puhetta niin paljon, että siitä olisi tullut hänen teoksensa.

3) Kysymys: RDA-sovellusohjeen 008/39 ja kenttä 040#a

RDA-sovellusohjeessa on merkkipaikan 008/39 kohdalla tuosta 040 kentän käytöstä. Mietin sitä, että jos tietue on kuvailtu alkuperäisenä jonkin c-merkinnän mukaisesti esim. meillä (040#a-kentässä oma tunnus), mutta KK täydentää sen KK:n mukaiseksi, niin ohjeen mukaan silloin pitäisi 040 #a-kentässä olla FI-NL eikä meitin tunnus, jos 040#a-kenttä täytyy olla vastaava 008/39 kanssa.

040 kentän kohdalla on ohjeena: "Muiden kirjastojen (myös ulkomaisten) ISIL-tunnuksia ei saa poistaa 040 #a-osakentästä". Tässä on mielestäni vähän ristiriita.

"mp. 39 Luetteloiva organisaatio

Kansalliskirjasto merkitsee tähän # = 'Kansallisbibliografia', muut kirjastot voivat merkitä koodin c = 'Luettelointiyhteistyö'.

Huom. Käytettävä myös vastaavaa 040#a-kirjausta!"

Olenko nyt ihan hakoteillä vai miten tämä menee? Vai mitä lause Käytettävä myös vastaavaa 040 a-kirjausta tarkoittaa käytännössä?

Vastaus: Jos Kansalliskirjasto merkitsee oman isil-tunnuksensa 040#d-osakenttään, 008/39 jätetään muun kirjaston merkitsemä 'c'-koodi. Ohjeistamme fennicalaisia tähän käytäntöön.

4) Kysymys: UHD 4K elokuvien merkitseminen tietueeseen

Miten merkitään UHD 4K -formaattissa olevat Blu-ray -elokuvat tietueeseen?

UHD 4K on tarkempiirtoinen Blu-ray-levy, joka ei toimi tavallisella blu-ray-soittimella vaan vaatii omanlaisensa soittimen.

Vastaus: Oleellisin formaattitieto on se, että tallenne on Blu-ray eli kiinteät kentät ja 300 kenttä kuten muissakin Blu-ray-levyissä. Suositellaan, että formaattitiedot merkitään samaan tapaan kuin MP3-CD-levyissä. (Vrt. Äänikirjojen kuvailuohje)

007/04 Videojärjestelmä = s (Blu-ray-levy)

300 ## #a 1 Blu-ray-videolevy (Ultra HD)

347 ## #a videotiedosto #b Ultra HD _____ (Tietoa ei ole linjattu ydinelementiksi, mutta käytännössä kenttä tarvitaan koodausformaatin ilmoittamiseen.)

538 ## #a Ultra HD-tiedostoja toistava laite. ____ (Tietoa ei ole linjattu ydinelementiksi, mutta käytännössä kenttä tarvitaan laitevaatimusten ilmoittamiseen.)

8. Seuraavat kokoukset

3.5. 2018 klo 13.00-15.00 ACP-yhteydellä

29.5.2018 klo 10.00 Turun yliopisto, Educariumin kokoushuone 272, Assistentinkatu 5